

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA (Mgr.)

Etnografie a historická antropologie – tematické okruhy ak. rok 2021/2022

- 1. Historická antropologie I.** Vývoj historiografie v 19. a 20. století s důrazem na sociologizaci a antropologizaci dějepisectví (klasický historismus, hospodářské a sociální dějiny v Německu a USA, sociologizace dějepisectví – Lamprecht, Marx, Weber, škola Annales, antropologizace dějepisectví a historizace antropologie od 60. let 20. století – E. P. Thompson, M. Sahlins). Metody, témata výzkumu, teoretická výbava, prameny atd.
- 2. Historická antropologie II.** Mikrohistorie a „klasická“ historická antropologie od 70. let 20. století do současnosti (italská mikrohistorie – osobnosti, díla, institucionální základna; německá HA – osobnosti, díla, institucionální základna). Metody, témata výzkumu, teoretická výbava, prameny atd. Vliv symbolické antropologie a narativistické kritiky (Darton, Davisová, Stone, White, Chartier), recentní proudy v HA.
- 3. Národopis, etnografie a folkloristika, etnologie v českých zemích.** Vývoj oborů od 90. let 19. století do současnosti – profilující badatelé, díla, institucionální zázemí. Proměny teoreticko-metodologického zázemí, ideologické vlivy, hlavní studovaná témata (předmět výzkumu).
- 4. Předindustriální středoevropská vesnice v etnografické a historicko-antropologické perspektivě.** Základní sociální, ekonomické, demografické apod. charakteristiky tradiční vesnice, přehled hmotné kultury (sídla a bydlení, zemědělství, výroba, strava, odívání), přehled tzv. duchovní a sociální kultury. Základní teoreticko-metodologické koncepty studia vesnice (např. deskriptivní perspektiva klasické etnografie, Burke – teorie jednotné lidové kultury, Petráň – koncept dějin hmotné kultury, interpretativní pojetí göttingenské školy HA).
- 5. Vztah člověka a přírody v historické a antropologické perspektivě.** Pojem krajina (*landscape*) a kulturní krajina, vývoj kulturní krajiny ve střední Evropě, soudobá kritika dichotomie příroda vs. kultura a tzv. režimy přírody (Bender, Escobar), nové technologie a hranice přírody/kultury (asistovaná reprodukce, dárcovství tkání a orgánů), alternativní konceptualizace vztahu člověk vs. zvíře (Ingold), antropologie turistiky, antropologické možnosti studia environmentálních hnutí.
- 6. Malé národy Severu, Sibiře a Dálného východu.** Koncept malých národů Severu, Sibiře a Dálného východu v kontextu sovětské národnostní politiky. Základní charakteristika, přístupy, problémy, vymezení, osobnosti (jazyková divergence, kulturní revoluce, internátní školství, hospodářsko-kulturní typy, etnogeneze, průmyslový rozvoj oblasti).
- 7. Kavkaz.** Charakterizujte současnou geopolitickou situaci na Kavkaze s ohledem na historické, náboženské, etnické a politické souvislosti (kavkazské populace, jazyková otázka, vzájemné konflikty, působení a vlivy okolních států – Persie, carské Rusko, sovětizace Kavkazu, vývoj v rámci SSSR - formování svazových a autonomních republik v kontextu sovětské národnostní problematiky např. Gruzie, Arménie, Ázerbajdžánu, či Čečenska, Inguška, Osetie, rozpad SSSR a destabilizace regionu).
- 8. Vývoj Balkánu v novověku.** Charakterizujte základní historické etapy vývoje poloostrova do současnosti (osmanská expanze, počátky „národních“ hnutí – např. Řeků, Bulharů, Rumunů, vznik a formování moderních novodobých balkánských států – berlínský kongres, balkánské války, versailleský mírový systém po 1. světové válce, vznik Jugoslávie (Království SHS), rozpad Jugoslávie, aktuální geopolitické problémy regionu).

- 9. Západní, střední a jižní Evropa v 18. až 21. století.** Základní etnohistorická charakteristika regionu – milníky, které rozhodovaly o současném uspořádání Evropy (např. napoleonské války a následný vídeňský kongres, sjednocení Itálie a Německa, 1. světová válka, 2. světová válka atd). Formování a působení jednotlivých národních hnutí (např. Basků, Katalánců, Galicijců, Bretonců, Irů, Welšanů, Frísů, Lužických Srbů, Friulů) v rámci příslušných státních útvarů. Migrace v rámci Evropy. Novodobí migranti z mimoevropských oblastí a jejich pozice v západoevropských zemích (problémy integrace a segregace atd).
- 10. Východní Evropa ve 20. století.** Základní geopolitická charakteristika regionu – rozpad carského Ruska, právo národů na sebeurčení v bolševické perspektivě, vznik národně-teritoriální autonomie, sovětizace okrajových oblastí bývalého carského Ruska, vznik SSSR, vnitřní atomizace svazu na základě etnického principu, výchova národní inteligence, etnické čistky, deportace, etnogeneze, etnická rivalita, rozpad SSSR, dezintegrace, atd).
- 11. Romské/Cikánské skupiny na území ČR a SR.** Jednotlivé subskupiny Cikánů na území dnešní ČR, historický nástin usídlení Cikánů v oblasti bývalého Československa, migrace a vývoj v poválečném období, způsoby obživy, kočovnictví vs. usedlý způsob života, jazyky a dialekty, kulturní charakteristiky, sociální a příbuzenská organizace, rituální nečistota.
- 12. Romské/Cikánské skupiny ve světě.** Indická teorie původu Cikánů vs. teorie vycházející z teze o evropské autochtonnosti Cikánů, vymezení jednotlivých skupin a jejich vztahů, kulturní charakteristiky a specifika, srovnání s necikánskými peripatetickými skupinami Evropy, resp. severní Ameriky, institut *mahrimé*, resp. rituální nečistoty.
- 13. Imigrace do ČR a integrace cizinců.** Základní kontext problematiky - vývoj po 2. světové válce a především v 90. letech, společensko-politický vývoj potýkání se s imigrací a integrací cizinců od roku 1990 a po vstupu do EU, uplatňované přístupy k integraci cizinců ze strany státu na jedné a občanské společnosti (neziskových a jiných organizací) na druhé straně. Rozlišení imigrantských populací do ČR z hlediska národnosti, regionu původu a z hlediska pobytového statusu.
- 14. Vystěhovalectví a přistěhovalectví v Čechách a na Moravě.** Migrační proudy a kontexty: náboženští exulanti, ekonomická migrace 19. a počátku 20. století, reemigrace po roce 1945, české diaspory v zahraničí.
- 15. Etnografická fotografie a etnografický film.** Užití fotografie a filmu (videa) v kontextu antropologického studia, výzkumu a prezentace „nativních“ společností. Etnografická fotografie v koloniálním diskurzu a v současnosti. Historie etnografického/antropologického filmu, příklady konkrétních snímků a jejich kritická reflexe.